

Keynes,

briljante man met een speelse geest

Boeiende biografie over invloedrijke econoom

Met het uitbreken van de economische crisis is Keynes weer helemaal terug. De Britse historicus Peter Clarcke schreef een prima biografie over hem. Wiskunde, filosofie en politieke realiteitszin kwamen in Keynes samen en werden een visie op de economie.

Daan Schuijt is
redacteur van Kleio

Stel je voor dat Jan Kees de Jager puur voor zijn eigen plezier iedere donderdagavond de stand van het land en de rest van de wereld zou bespreken met Arnon Grünberg, Ad Verbruggen, Anna Enquist, Marthe Röling, Dick Swaab en Jaap van Zweden. Zou het financieel-economisch beleid in Nederland er dan anders uitzien? Ik vermoed dat kernbegrippen binnen de economie als 'keuzes' en 'waarde' dan ineens van heel andere dimensies worden voorzien. De bekendste econoom van de twintigste eeuw, John Maynard Keynes (1883 – 1946), behoorde tot de Bloomsbury-groep. Een los-vast gezelschap van wetenschappers, kunstenaars en politici die allemaal

in deze Londense wijk woonden. Keynes ontmoette er geregeld mensen als Virginia Woolf of Vanessa Bell. Wekelijks bespraken zij zowel de grote maatschappelijke thema's als de laatste roddels over de bewoners van Gordon Square en omgeving. In dit groepje hooggestemden kon Keynes zijn filosofische bespiegelingen toetsen, die vaak de basis vormden voor zijn adviezen aan de regering of voorstellen voor beleid op het ministerie van financiën. En in dat opzicht heeft hij vanaf zijn entree op het politieke wereldtoneel in 1919 in Versailles tot de oprichting van het IMF en de Wereldbank direct na de Tweede Wereldoorlog een flinke vinger in de pap gehad.

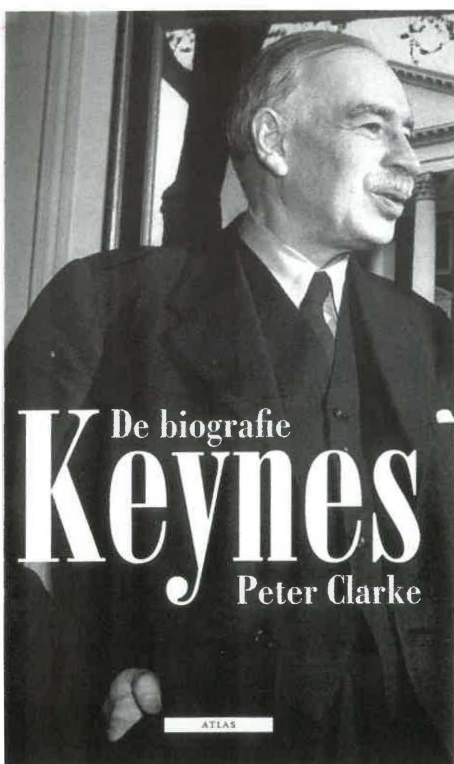
Ook na zijn overlijden bleef de visie van Keynes op internationaal monetair beleid leidend. Net toen Milton Friedman het met zijn ideeën over het neoliberalisme en de terugtrekkende overheid definitief leek te hebben gewonnen, brak in 2008 de crisis uit. Het duurde niet lang of de pakketten met keynesiaanse maatregelen werden weer uit de mottenballen gehaald.

Nergens langdradig

De Britse historicus Peter Clarcke gebruikt de herleving van Keynes als aanleiding voor het schrijven van een biografie over de econoom. Clarcke is een historicus van sociaal-economische snit en de laatste tien jaar vooral bekend vanwege zijn deelname aan de overzichtswerken *urban history of Britain*. Hij schreef daarvoor onder andere het laatste deel over de twintigste eeuw en weet daarin het samenspel tussen ideologische opvattingen, politieke realiteit en economische omstandigheden in deze periode goed in kaart te brengen. Zijn betoog is nergens langdradig, bevat relatief weinig puur economische vaktaal en wordt her en der prettig onderbroken voor een korte typering van een van de hoofdrolspelers in het leven van Keynes op dat moment.

Een aantal leden van de Bloomsbury-groep in de tuin van Lady Ottoline Morrell. Van links naar rechts: Lady Ottoline, Mrs Aldous Huxley (beiden geen lid van de groep), Lytton Strachey, Duncan Grant en Vanessa Bell. Wekelijks bespraken de leden (onder wie Keynes) zowel de grote maatschappelijke thema's als de laatste roddels over de bewoners van Gordon Square en omgeving.

Gelukkig is Keynes geen dorre boekhouder en valt er genoeg te vertellen. Hij behoorde in Cambridge tot *the best and the brightest* van zijn lichting - wiskunde, Keynes behaalde nooit een graad in de economie - en had een glorieuze loopbaan in het vooruitzicht. Het grote publiek leerde hem kennen toen hij in 1919 een geschrift uitbracht onder de titel *The Economic Consequences of the Peace*. Als ambtenaar van het ministerie van financiën verliet hij de vredesonderhandelingen voortijdig, omdat hij zich niet met de onverzoenlijke opstelling van Clemenceau en Lloyd George kon verenigen. Keynes wist met zijn heldere schrijfstijl direct zijn naam te vestigen. Zijn tweede werk, *A Treatise on Probability*, is kenmerkend voor de wijze waarop Keynes de economische wetenschap benaderde. De centrale gedachte in die studie is dat je waarschijnlijkheid niet zomaar kunt vaststellen aan de hand van waargenomen frequentie. Als je een muntje opgooit, is de kans dat deze met de kopzijde naar boven op de grond valt elke keer *fifty-fifty*. Zelfs als het muntje daarvoor al twintig keer met de muntzijde naar boven is gevallen. Een heuse doorbraak in een tijd van

laissez faire en de onzichtbare hand die de markt vanzelf zou herstellen en die juist wel van een voorspelling op basis van frequentie uitgaat. Het is een gedachte die de deur openzette voor een meer actieve overheid die zou kunnen ingrijpen in de economie door mogelijke uitkomsten daarvan tegen elkaar af te wegen. De uitwerking daarvan lezen we in Keynes standaardwerk *The General Theory of Employment, Interest, and Money* uit 1936.

Eerste zinnen

Ondertussen trouwde Keynes met een Russische ballerina, werd hij voorzitter van wat later de *Arts Council* is gaan heten, nam hij zitting in het bestuur van een verzekeringsbank, zag hij zijn Bloomsbury-vrienden nog geregeld en verspreidde hij via *The Manchester Guardian* en later de meer volkse *Evening Standard* zijn ideeën en commentaren. De eerste zinnen van het voorwoord bij *The General Theory* zijn: "Dit boek is geschreven voor mijn mede-economen. Ik hoop dat het ook begrijpelijk is voor ande-

ren." Als Keynes aan het einde van de Tweede Wereldoorlog betrokken werd bij de oprichting van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank vielen veel van zijn ethisch-filosofische overwegin-

gen samen met zijn economische inzichten.

Het is niet goed vast te stellen of de moeizame, intensieve onderhandelingen met de Amerikanen over het IMF en de Wereldbank hun tol hebben geëist. Keynes overleed kort na de oprichting van de beide instituten in 1946 aan een reeks hartaanvallen. Tussen zijn persoonlijke bezittingen werd er nog een kattebelletje gevonden dat de speelse geest van Keynes mooi weergeeft: *In Washington sprak Heer Halifax / Eens zachtjes tot Heer Keynes / 't Is waar, zij hebben al het geld op zak / Maar wij hebben al de 'brains'.*

'Keynes was een briljant wiskundige, maar haalde nooit een graad in de economie'

Op dat moment zijn er nog een dikke tachtig pagina's te gaan. Clarcke gebruikt het tweede deel van zijn boek dan ook om de geestelijke nalatenschap van Keynes te beschrijven. Dit steekt weliswaar wat theoretisch af bij de levensloop die wij zojuist gevolgd hebben, maar Clarcke slaagt er wel degelijk in om economisch beleid in een politiek-historische context te plaatsen. De enige leemte hier is de geringe aandacht voor Keynes' ideologische tegenstander Milton Friedman. De tegenstelling had wat duidelijker gemogen.

Leerlingen die een praktische opdracht of profielwerkstuk over de Vrede van Versailles, de *New Deal* of het begin van economische samenwerking na de Tweede Wereldoorlog willen maken, kunnen prima uit de voeten met dit boek van Clarcke. Bovendien kunt u het de collega's economie aanraden: leren zij de man wiens ideeën nog geregeld in de les terugkomen ook eens kennen. ■

Peter Clarcke,
Keynes - de biografie
(Atlas: Amsterdam /
Antwerpen 2010 -
oorspronkelijke
titel *Keynes*,
verscheen in 2009),
224 blz. € 19,90.

Tekening uit
1931 van Keynes
door David Low,
politiek tekenaar.